

Απαντήσεις Λογοτεχνίας 2013

A1. Τα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού ρομαντισμού που ζητούνται είναι : το μεταφυσικό στοιχείο, η αγάπη για την πατρίδα και η εξιδανίκευση του έρωτα. (Μπορούσε να γίνει αναφορά γενικότερα στην επίδραση του Σολωμού από το ρομαντικό κίνημα ως εισαγωγή.)

το μεταφυσικό στοιχείο : ο ίδιος ο μεταφυσικός, ανεκλάλητος ήχος που «άδραχνε την ψυχή» και τον έκανε να αναζητά «τη σάρκα του να χωριστεί για να τον ακλουθήσει» (στίχοι 51 -54) τονίζει την υπερκόσμια δύναμή του και επομένως τη μεγάλη δοκιμασία που βιώνει ο αφηγητής, ο οποίος αντιμάχεται όχι μόνο τα φυσικά μα και τα υπερφυσικά στοιχεία στον αγώνα του για τη σωτηρία όχι μόνο του εαυτού του αλλά και της αγαπημένης του.

η αγάπη για την πατρίδα: η πατριδολατρία εκδηλώνεται με έμφαση στους στίχους 39-40, αν και υποδηλώνεται και στο κρητικό τοπωνύμιο του Ψηλορείτη, καθώς και στις άλλες περι Κρήτης αναφορές. Ωστόσο ο στίχος 40 είναι κατά τον Ερατοσθένη Καψωμένο ο πατριωτικότερος 15σύλλβος της ελληνικής λογοτεχνίας, που με τρόπο γλαφυρό αποδίδει την εξιδανίκεσή της αλλά και τον ηρωισμό των παιδιών της.

η εξιδανίκευση του έρωτα : «μόλις είν' έτσι δυνατός ο έρωτας κι' ο χάρος», στίχος 50 εδώ τονίζεται η δύναμη του έρωτα, όπως τη βιώνει ο ίδιος ο αφηγητής, που φαίνεται να αγωνίζεται με αυτοθυσία και αυταπάρνηση σε όλο το ποίημα για την αγαπημένη του. Ο έρωτας εκδηλώνεται και στην εικόνα του ερωτευμένου κοριτσιού στ. 25 – 28.

B1. Η φυσιολατρία κύριο γνώρισμα της Επτανησιακής Σχολής αντικατοπτρίζεται και στον Κρητικό του Σολωμού.

Στ. 23-28 : στους στίχους αυτούς παρουσιάζεται μια ειδυλλιακή εικόνα της φύσης την ώρα του δειλινού. Καθώς σουρουπώνει, ο ποιητής εστιάζει στα δάση που αντιλαλούν την κοριτσιίστικη ερωτευμένη φωνή (ακουστική εικόνα), ενώ παράλληλα αναδιπλώνονται οι οπτικές εικόνες με τρόπο επαγωγικό και κλιμακωτό, αφού ξεκινάει από το 'δασος και καταλήγει στο λουλούδι. Στο υποβλητικό τοπίο διακρίνεται η κίνηση, που εκφράζεται τόσο από το νερό της βρύσης όσο και από την κίνηση του λουλουδιού.

Λειτουργικότητα : Η οπτικοακουστική αυτή εικόνα προκαλώντας συναισθησία βοηθά στον αποκλεισμό της πρώτης γνώριμης ακουστικής παράστασης (πρώτη αποφατική παρομοίωση), με στόχο την ανάδειξη του μοναδικού και απροσδιόριστου χαρακτήρα του ήχου. Ταυτοχρόνως προκαλεί συγκίνηση η λυρική περιγραφή και ο ερωτισμός που αποπνέει η αναπαράσταση της σκηνής.

Στ. 35-43 : Η εικόνα σε κλίμα αντιθετικό προς το σούρουπο της προηγούμενης προβάλλει το ηλιόλουστο τοπίο του Ψηλορείτη αλλά και της μακρινής θάλασσας. Το φως του ήλιου που εξαπλώνεται παντού δίνει την αίσθηση της ζωντάνιας στη φύση, που προσωποποιείται (τα

βουνά, τα πέλαγα και οι κάμποι « γελούν»)). Η εικόνα αυτή, ανεξίτηλη ανάμνηση για τον ήρωα συνεγείρει τη νοσταλγία και τη φιλοπατρία του. Με τη μελωδική μαγεία του φιαμπολιού στενά συνδεδεμένη με το κρητικό τοπίο και με την όλη διέγερση των αισθήσεων του αναγνώστη συμπαρασύρεται στην αποκάλυψη του πόθου του για την απευλευθέρωση της κρητικής γης.

Λειτουργικότητα: τονίζεται εδώ κυρίως η φιλοπατρία του αφηγητή, που συνδέεται τόσο με το φυσικό πλαίσιο όσο και με τις θυσίες και τους αγώνες που υπολανθάνουν.

B2. Αντιβουίζει η θάλασσα και η πεδιάδα από το γλυκό ήχο του κελαϊδήματος του αηδονιού, «Έλιωσαν τα αστέρια»: μεταφορές που προσδίδουν υποβλητικότητα, παραστατικότητα και ζωντάνια, αναδεικνύοντας καλύτερα τις εικόνες της φύσης.

«η θάλασσα πολύ μακριά, πολύ μακριά η πεδιάδα»: χιαστό, μπορεί να θεωρηθεί επίσης επανάληψη εάν οι μαθητές εστιάσουν στο «πολύ μακριά, πολύ μακριά». Σε κάθε περίπτωση τονίζεται η απεραντοσύνη της φύσης και η ενότητά της.

«Κί' ακούει κί' αυτή και πέφτουν της τα ρόδα από τα χέρια»: προσωποποίηση της Αυγής. Με ιδιαίτερη ευαισθησία σκιαγραφείται η διαδοχή της ημέρας σε τόνο έντονα λυρικό και συγκινησιακό.

Κί' ακούει κί' αυτή και πέφτουν της...»: πολυσύνδετο, τονίζει την κινητικότητα της αναπαράστασης, την αγωνία της εξέλιξης και τη ζωντάνια του λόγου.

Σε αντιπαράθεση προς τα κοσμικά και γνωστά, οικεία θέματα της φυσικής ζωής, που περιγράφονται, θα αναδειχθεί το υπερκόσμιο γνώρισμα του μεταφυσικού ήχου. Στο πλαίσιο της θαλασσινής σκηνογραφίας αποτελεί τη νέα δοκιμασία για τον αφηγητή, καθώς εμφανίζεται ως μαγικός και η εμφάνισή του στο ποίημα συμπίπτει με τη έκβαση του μύθου και την τύχη του πολύτιμου αντικειμένου της αφήγησης

Γ1. Οι τελευταίοι στίχοι αποδίδουν το τέλος του αφηγηματικού μύθου του ποιήματος, επομένως το τέλος του ναυαγίου: δραματικό και αμφίρροπο, κατά την αρχή των αντισταθμισμάτων της σολωμικής ποίησης (Γιάννης Δάλλας), σύμφωνα με την οποία κάθε χαρά πληρώνεται με λύπη. Η διάσωση του αφηγητή ναυαγού συμπίπτει με την τραγική και μη αναμενόμενη απώλεια της αγαπημένης του. Και παρουσιάζεται μετά από αφηγηματικό κενό. Χαρά και χάρος, που σε πολλές περιπτώσεις έδωσαν αφορμές για πικρά λογοπαίγνια στη δημόδη ποίηση, συνδέονται και εδώ όχι τυχαία, κατά τον Μάκριτζ.

Συγκεκριμένα μετά από τις μεγάλες δοκιμασίες του ναυαγίου και της θαλασσινής περιπέτειας, κρατώντας το «τρυφερό κλωνάρι» στα χέρια, ο ήρωας αφηγητής με άδεια την ψυχή του από την επάνοδο στη ρεαλιστική πραγματικότητα και το τέλος των μεταφυσικών βιωμάτων του, διαπιστώνει και το άδειασμα της ζωής του, που συμπίπτει με την απώλεια του μοναδικού ανθρώπου που είχε σημασία γι' αυτόν. Το τέλος του ποιήματος, λιτό και συγκινητικό, επαναφέρει την προσοχή στο γιαλό, θέμα από το οποίο ξεκίνησε ο ποιητής, άρα σχηματίζει και σχήμα κύκλου.

Δ1. Το κείμενο έχει θέμα τις εντυπώσεις και το βίωμα μιας μελωδίας , που λυρικά αισθητοποιείται με διάφορες περιγραφές. Μπορούν να επισημανθούν πολλά διαφορετικά στοιχεία από τα παρακάτω, που πρέπει ασφαλώς να αναλυθούν.

Ομοιότητες :

- Κυρίαρχο θέμα η σαγηνευτική μελωδία, που επηρεάζει όλη την ψυχική διάθεση και το συναισθηματισμό των ηρώων , αφυπνίζει τη νοσταλγία και την ευαισθησία τους, αποδίδοντας μια μεταφυσική επιρροή στον ψυχισμό τους. Μάλιστα το τέλος του βιώματος παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες.
- Έρωτας και ερωτισμός υποδηλώνονται άμεσα και έμμεσα.
- Αίσθηση υπέρβασης της πραγματικότητας, μεταφυσική διάσταση.
- Μελαγχολική διάθεση του τέλους, μοναχικότητα των ηρώων, δραματικότητα και θλίψη

Διαφορές:

- Το ποιόν του ήχου
- Η διαφοροποίηση ονείρου στη νουβέλα από το βίωμα κατά τον έντονο αγώνα του Κρητικού.
- Αωνυμία των ηρώων του Σολωμού, επώνυμοι οι ήρωες στη νουβέλα.
- Αντικειμενική και ψυχική κατάσταση των ηρώων : Ήρωας ναυαγός, εξασθενημένος από ό,τι έχει προηγηθεί και τις δοκιμασίες αντιδιαστέλλεται προς την ηρωίδα Ρηνούλα.
- Διαφορετικός ο αφηγηματικός χώρος : θαλασσινό τοπίο, σπίτι/ δάσος

